

LitLab Leesclub

Leesclub 4: Helden

En we noemen hem van Marjolijn van Heemstra

Spelregels

In deze leesclub discussieer je met een groepje van 4 tot 6 lezers over *En we noemen hem* van Marjolijn van Heemstra. Je doet dat aan de hand van kaartjes met vragen over de tekst. De leesclub begint met een korte inleiding, die een van de spelers voorleest. Daarna volgen 4 rondes:

1. Ronde 1 bestaat uit 5 quizvragen over de tekst. Een van de spelers leest de vragen voor en alle spelers (inclusief voorlezer) schrijven hun antwoorden op een blaadje. Na het omdraaien van de laatste vraag verschijnen de juiste antwoorden in beeld. Daarna berekent iedereen zijn score.
2. Ronde 2 is een algemeen vragenrondje over de tekst: de spelers benoemen om de beurt wat ze onduidelijk vonden en proberen samen een antwoord te vinden. Als de grootste onduidelijkheden opgelost zijn, begint ronde 3.
3. Degene met de meeste goede antwoorden op de quizvragen mag als eerste een kaartje van de discussievragen omdraaien van een stapel naar keuze. Hij of zij geeft antwoord op de vraag, waarna de rest mag reageren. Vervolgens kiezen de overige spelers om de beurt een kaartje van een van beide stapels. Als een discussievraag herhaalt wat eerder in het gesprek al aan bod gekomen is, mag de speler die aan de beurt is een volgende kaart omdraaien. Dit gaat zo door totdat alle kaartjes omgedraaid zijn.
4. Aan het einde van de discussie komen de spelers samen tot een oordeel over de tekst. In ronde 4 geven ze een oordeel uitgedrukt in sterren en motiveren zij hun keuze.

Deze leesclub werd ontwikkeld door LitLab, een digitaal laboratorium voor literatuuronderzoek op de middelbare school. Ga voor meer lesmateriaal naar www.litlab.nl. Een docentenhandleiding en een didactische verantwoording van deze werkvorm zijn beschikbaar via www.litlab.nl/docenten.

Deze leesclub is gratis beschikbaar onder de Creative Commons licentie 'Naamsvermelding-NietCommercieel-GelijkDelen 4.0 Internationaal'.

Universiteit Utrecht

PRINS BERNHARD
CULTUURFONDS
De kunst van het geven

slo

www.litlab.nl
info@litlab.nl

Inleiding

'Ik buk voorover en trek nieuwsgierig aan de ijzeren ring. Er is weinig te zien, een donker, laag hol onder de vloer, maar toch, idioot dat ik al twee jaar boven deze ruimte leef zonder er iets van af te weten.'

En we noemen hem van Marjolijn van Heemstra is een autobiografische roman over een zoektocht naar de waarheid achter een mysterieus verhaal dat in Heemstra's familie verteld wordt over Frans van Heemstra, die na de Tweede Wereldoorlog een roemruchte bomaanslag op NSB'ers pleegde. Frans zat tijdens de oorlog bij het verzet en kon het niet verteren dat sommige NSB'ers die met de Duitsers samenwerkten, niet bestraft werden. Op Sinterklaasavond 1946 liet hij daarom een bom vermomd als Sinterklaassurprise bezorgen bij drie 'foute Nederlanders', die door de bom gedood werden. 'Bommenneef Frans' haalde met zijn spectaculaire daad de voorpagina van alle kranten en werd in de familie verhalen als held geëerd. Marjolijn nam zich ooit voor haar zoon naar haar oom Frans te vernoemen. Maar als Marjolijn zwanger raakt van een zoon, voelt ze zich verplicht om uit te zoeken naar wie ze haar zoon precies vernoemt. En dan gaat een beerput open. Het geheugen van haar familie blijkt selectief.

Ronde 1: Quiz

Draai de 5 kaartjes met quizvragen een voor een om en noteer allemaal het antwoord op een blaadje.

Ronde 2: Vragenrondje

Wat vond je onduidelijk in *En we noemen hem*, wat begreep je niet zo goed? Formuleer om de beurt een vraag over de tekst en probeer samen tot een antwoord te komen.

Ronde 3: Discussievragen

De speler met de meeste goede antwoorden op de quizvragen mag als eerste een kaartje omdraaien van een van de twee stapels met discussievragen.

Ronde 4: Oordeel

Geef *En we noemen hem* samen een waardering uitgedrukt in sterren. Beargumenteer vervolgens jullie keuze. Wat vonden jullie goed en wat juist minder goed? Heeft de discussie jullie individuele oordeel veranderd, en zo ja, hoe? Probeer voorbeelden en argumenten te halen uit jullie reacties op de discussievragen.

Quizvraag 1

Wat wordt **niet** over Frans beweerd in Marjoleins familie?

1. Hij verongelukte bijna in de autorally van Monte Carlo in 1936.
2. Hij kreeg gratie van Koningin Juliana.
3. Hij emigreerde naar Italië.

LitLab

Quizvraag 2

Hoe veel doden vielen er bij de aanslag van Frans?

1. Drie doden.
2. Vier doden.
3. Er vielen geen doden.

LitLab

Quizvraag 3

Marjolein vergelijkt haar zoektocht met een landkaart. Welk gebied is daarop afgebeeld?

LitLab

Quizvraag 4

Waarom werd François de Boer verdacht van collaboratie?

1. Hij was lid van de NSB.
2. Hij bracht de Duitsers vissen en vogels.
3. Hij was in dienst van de Gestapo.

LitLab

Quizvraag 5

Van welk ongedierte heeft Marjolein last in haar kelder?

LitLab

Antwoorden

1. Antwoord 3. Hij emigreerde naar Italië.
2. Antwoord 1. Drie doden.
3. Antarctica
4. Antwoord 2. Hij bracht de Duitsers vissen en vogels.
5. Muggen

LitLab

Quizvraag 3

Quizvraag 2

Quizvraag 1

Antwoorden

Quizvraag 5

Quizvraag 4

Feest der herkenning? 1/8

Ken je andere verhalen (romans, films, series) over de Tweede Wereldoorlog in Nederland? Zie je overeenkomsten of verschillen met *En we noemen hem?*

LitLab

Feest der herkenning? 2/8

De roman verwijst op verschillende plekken naar een andere, bekende roman, *De donkere kamer van Damokles* van W.F. Hermans (p. 46 en 111). Wat hebben deze twee verhalen gemeen?

LitLab

Feest der herkenning? 3/8

Deze roman is een uiting van wat soms 'culturele herinnering' genoemd wordt, de herinnering die een samenleving als geheel van het verleden heeft dankzij cultuur. Een kenmerk van culturele herinnering is de wisselwerking tussen de (selectieve) herinnering van het verleden en het (nationale) zelfbeeld. Op welke momenten of plekken zie je die wisselwerking terug in je eigen leven?

LitLab

Feest der herkenning? 4/8

Ken je een ander verhaal (romans, films, series) dat ook een uiting is van 'culturele herinnering' over de Tweede Wereldoorlog? Wat vond je daarvan?

LitLab

Feest der herkenning? 5/8

In Nederland is er al enige jaren een discussie over de vraag of we ook Duitsers moeten herdenken tijdens de jaarlijkse Dodenherdenking op 4 mei. Wat vind jij daarvan?

LitLab

Feest der herkenning? 6/8

Met welke problemen krijg je te maken als je een geschiedenis wilt achterhalen als die van 'bommenneef'?

LitLab

Feest der herkenning? 7/8

Is het volgens jou mogelijk om een onpartijdige geschiedenis te schrijven, bijvoorbeeld over 'bommenneef'? Wat zouden de criteria zijn van zo'n geschiedenis?

LitLab

Feest der herkenning? 8/8

Op pagina 23 oppert D. om het kind naar een andere (nationale) held te vernoemen: 'Floris. Willem. Maurits'. Tegenwoordig is er veel discussie over vernoemingen naar andere historische figuren die ooit als nationale helden gezien werden, zoals Witte de With en Jan Pieterszoon Coen. Vind je de kritiek op zulke vernoemingen terecht?

LitLab

Stof tot nadenken? 1/8

Lees het citaat uit de inleiding nogmaals. Het fragment komt uit de scène waarin de hoofdpersoon de kruipruimte opentrekt om te zien waar alle muggen in huis vandaan komen. Wat betekent deze metafoor volgens jou?

LitLab

Stof tot nadenken? 2/8

Op pagina 17 beschrijft de verteller het verhaal over 'bommenneef' als 'een verhaal vol verkleinwoorden'. Wat zegt ze met die opmerking over de manier waarop haar familie zich het verhaal wil herinneren?

LitLab

Stof tot nadenken? 3/8

De Nederlandse historicus Chris van der Heijden betoogde in zijn boek *Grijs Verleden* (2001) dat niet alles zwart-wit was in de Tweede Wereldoorlog (als in 'goed' of 'fout'). Zo werd tot dan toe de Tweede Wereldoorlog wel beschreven, in termen van goed en fout. In welke termen beschrijft *En we noemen hem* deze geschiedenis?

LitLab

Stof tot nadenken? 4/8

Het boek *Grijs verleden* beschrijft daarnaast hoe de Nederlandse herinnering aan de oorlog door de Nederlanders vorm is gegeven ('geconstrueerd') door het vertellen van bepaalde verhalen, en het verzwijgen van andere. Draagt de roman *En we noemen hem* volgens jou ook bij aan de constructie van deze herinnering? Zo ja, hoe, zo nee, waarom niet?

LitLab

Stof tot nadenken? 5/8

De verteller maakt twee mappen aan op haar computer: 'Feiten' en 'Overig'. De eerste blijft aanvankelijk nagenoeg leeg (p. 20). Wat betekent dat volgens jou?

LitLab

Stof tot nadenken? 6/8

Het eerste hoofdstuk van *En we noemen hem* heet 'Nog 27 weken', en alle daarop volgende hoofdstukken verwijzen naar het aantal weken die de hoofdpersoon nog heeft om een naam voor haar zoon te bepalen. Wat voegt die hoofdstukindeling toe aan het verhaal?

LitLab

Stof tot nadenken? 7/8

Op verschillende plekken biecht de verteller op dat ze de geschiedenis soms aangedikt heeft, of dingen heeft weggelaten. Waarom is die nadruk op de verzonnenheid van het eigen verhaal relevant?

LitLab

Stof tot nadenken? 8/8

Deze roman heeft een sterke autobiografische lading: de auteur Van Heemstra had daadwerkelijk een 'bommenneef' en zocht die geschiedenis uit in het archief. Een aanzienlijk deel van het verhaal is dus niet fictief. Toch koos ze voor de romanvorm. Wat is de consequentie van die keuze voor dit verhaal?

LitLab

